
SANKT OLAV

INNHOOLD: Sannhetens lys. — Puer natus i Betlehem. — Sommerminder i de dødes maaned. — Om foreldrenes og statens rettigheter overfor barnet. — Når døden truer. — Martyren og Apostlen. — Det evige Lys. — Kirkens „Index“-prinsipp som kulturfaktor. — „En kermesse-søndag“. — Varia.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

SANNHETENS LYS

Det folk som vandrer i mørket, ser et stort lys, de som sitter i dødsskyggens land, over dem stråler et lys.
(Esaias. IX. 2).

Hele menneskehetens historie kan man inndelegge i to store perioder: i perioden før Jesu komme, menneskeheten i dødens skygge, og i perioden etter Jesu komme, menneskeheten som vandrer i Evangeliets lys. Antikkens livssyn var grunnforskjellig fra vårt. Mennesket var et instrument i skjebnens, i de blinde krefters, hender. Lykken bestod i sansenes tilfredsstillelse, i jakt etter ære og berømmelse, i fornuftens stoiske stolthet. Den helt hedenske livsopfatning skapte et tilsynelatende paradys for nogen få utvalgte, et sant helvede for de fleste. Håpet på en evig lykke etter døden fantes ikke. Det menneskelige liv var som en bekk, som en foss der glitrer og lyser et øieblikk i solen, men hvis vann snart forsvinner i jordens dybder, i dødsrikets kulde.

Vel gikk også gjennom hedningeverden en lengsel etter en Messias, en Frelser, men hvor ubestemt og vag var det ikke og hvor få følte den!

Plutselig trenger en lysstråle gjennom mørket, gjennom dødsskyggens land. En vidunderlig sang høres fra stjernehimmlen. Der skjer noget stort. Verden blir oppmerksom på det. Den iler til og finner i en tarvelig stall en fattig familie: en kraftig arbeider, en blek, ung kvinne og mor med et lite barn der smiler og gråter likesom alle andre spedbarn. Gud skje lov er all denne elendighet og fattigdom ingen hindring for at menneskehetens representanter i dette uanseelige lille vesen gjenkjenner Guds avglans, Guds sønn, verdens Lys og Frelser.

Barnet vokser og forbereder sig i den stille landsby til sin guddommelige sendelse: ved sitt arbeide og sin død å fornye og frelse verden. Straks etter å ha begynt sitt offentlige liv retter han sine angrep mot verdens

Fyrste, han seirer personlig over ham og driver ham ut av mange ulykkelige liv. Ved sitt enkle og hellige livs eksempel viser han menneskene et ideal av åndelig storhet, høihet og verdighet. Han fremkaller de høieste aspirasjoner som lever i menneskenes sjel og lærer at den sanne lykkes hemmelighet ligger i herredømmet over sig selv, i renhet, barmhjertighet og rettferdighet. Der ved legger han også fundamentet til samfundets fornyelse. Før Hans komme gjaldt den sterkeste rett. De svake: barn, kvinner, fattige og slaver blev tyrannisert og utbyttet av en elite av herskere. Kristus forkynner: «kjærlighetens lov», samme lov for alle mennesker. Han inndeler ikke menneskeheten i klasser og kaster, men erklærer at alle er kaldt til samme mål: alle som vil kan bli Guds barn. Han truer og varsler dem som forlater sig på sin makt og rikdom. Verdens mektige skal i de svakere se Kristus selv: «Hvad I gjør mot en av disse minste har I gjort mot mig.» Således verner han de svakets rettigheter mot de mektiges overgrep. Ingen mektig, ingen rik er lengere verdig til å bære Kristi navn, hvis han ikke praktisk tar sig av de fattige og svake.

Kristus har også utvidet vår horisont fra det jordiske til det evige. Døden fører oss ikke lengere inn i et mørkt dødsrike men den åpner porten til et evig samvær og uløselig vennskap med Gud.

Ved Kristus har sannhetens sol skinnet for alle mennesker forat alle kunde få del i dens lys og varme.

Alt dette minnes vi uvilkaarlig hver Julehelg, og det er disse betraktninger som også skulde prege hele vår Juleglede: gleden over at dette lille barn i krybben for oss er innledningen til et nytt, et bedre og lysere liv, som fører oss ut av egoismens fengsel og inn i den guddommelige frihets rike.

Puer natus in Betlehem.

Julehymne fra middelalderen.

*Puer natus in Betlehem, alleluja.
Unde gaudet Jerusalem, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo
Christum natum adoremus
cum novo cantico!*

*Hic jacet in praesepio, alleluja,
Qui regnat sine termino, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*Cognovit bos et asinus, alleluja,
Quod puer erat Dominus, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*Reges de Saba veniunt, alleluja,
Aurum, thus, myrrham offerunt, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*In carne nobis similis, alleluja,
Peccato sed dissimilis, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*Ut redderet nos homines, alleluja,
Deo et sibi similes, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*In hoc natali gaudio, alleluja,
Benedicamus Domino, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*Laudetur Sancta Trinitas, alleluja,
Deo dicamus gratias, alleluja, alleluja.
In cordis jubilo*

*Et barn er født i Betlehem, alleluja,
til glede for Jerusalem, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang
nu tilbe Frelseren, vår Gud,
til julens glade sang.*

*En krybbe blev hans hvilested, alleluja,
hvis trone står i evighet, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang o. s. v.*

*Selv stallens dyr med fryd forstod, alleluja,
at barnet var vår Frelser god, alleluja alleluja.
La oss med festlig klang o. s. v.*

*Tre konger kom til Betlehem, alleluja,
gull, virak, myrra bar de frem, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang o. s. v.*

*Han blev oss lik i kjød og klær, alleluja,
kun synden kom ham aldri nær, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang o. s. v.*

*Til frelse i vår nød han kom, alleluja,
med nådens lys og lægedom, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang o. s. v.*

*Med julegleden i vårt bryst, alleluja,
vi priser Gud av hjertens lyst, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang*

*O hellige Treenighet, alleluja,
vær priset i all evighet, alleluja, alleluja.
La oss med festlig klang*

(Ved K. KJELSTRUP).

„St. Olav“ ønsker alle sine lesere og medarbeidere
en velsignet julehelg og et godt nytt år!

Puer natus in Betlehem.

Sommerminder i de dødes maaned.

Av SIGRID UNDSET.

Det andet sagn fortæller at vinteren før sit tog til Gotland hadde Valdemar kommet til øen, forklædt som tigger, for at utspeide forholdene. Han kom til Ung-Hanses gaard i Øja, en kveld der var gjestebud, og kongen glemte sig saa vidt, da han hadde faatt se Ung-Hanses skjønne datter, saa han bød møen op til dans. Storbonden gav stodderen en ørefik for det. Men piken hadde alt set for dypt i fremmedkarens øine. Om natten kom hun til ham paa hans kammer, da opdaget hun at han bar silkeskjorte under stavkarsfillerne. Og det arme fortapte barn blev forræderske mot sit eget folk og skaffet sin elsker at vite alt han ønsket.

Da Valdemar sommeren efter gjorde landgang møtte Ung-Hanse kongen paa myren ved Mästerbo og faldt for et skudd fra kongens armbrøst — det var tak for ørefiken —, og det ene av stenkorsene der skal staa netop paa den flekken hvor Ung-Hanse faldt. Da Valdemars folk senere paa sommeren drog herjende over landsbygderne blev Ung-Hanses gaard spart. Valdemar hadde sagt til piken, hun skulde henge ut et hvitt plagg ved husene til tegn, saa skulde ingen for-gripe sig paa hendes eiendom. Men det førte guterne paa forræderskens spor, og Valdemar brøt sit løfte og tok ikke piken med sig, da han om høsten for bort. Saa blev hun grepet av sine landsmænd, bekjendte alt, og døde sultedøden i jomfrutaarnet.

Nu er selvfølgelig Valdemar Atterdags færd vinteren før kjendt, han har underskrevet dokumenter og holdt møter her og der i Danmark. Men man har gjettet paa at der kunde ligge noget til grund for sagnene om Ung-Hanses datter — at kongen virkelig har hat speidere paa øen i den tiden da han planla sit tog dit. Og en dansk forfatter, H. F. Ewald har skrevet en roman om kong Valdemars speider og Ung-Hanses datter, men han lot den ende med at de to blev gift, og hun blev nok sat ind i jomfrutaarnet, men hendes danske mand fridde hende ut, og hun seilet med ham til Danmark og de levet lykkelig altid efter — og hendes far og frænder og vennerne fra barndommen og tusener av hendes tapre landsmænd raatnet under gravhellerne rundt i øens kirker eller i fællesgraven i Solberganon-nernes have. Jeg husker hvor oprørt jeg blev, da jeg læste denne roman som liten pike — og hvordan jeg digtet en fortsættelse om at hun blev vanvittig tilslut av samvittighetsnag, og der skulde komme en prest fra

Gotland, en av munkene som var paa reise, og han skulde si hende, at kanskje Gud kunde tilgi hende tilslut — men her paa jorden var der hverken fred eller tilgivelse at finde for den som har forraadt sit land.

Efter aar 1361 er der ikke bygget mere paa Gotlands landskirker. De store planerne om utvidelser her og der i sognene maa være blit opgit, og istedetfor de pragtfulde statuer og kirkeinventar av indenlandsk arbeide er det som endda av og til blir anskaffet til kirkerne utenlandsk verkstedsarbeide eller tarvelig og klosset dilettantarbeide gjort hjemme i bygderne. Og det er mest passionsgrupper, fremstillinger av Kristi grav med liket i, uttrykkene er triste og tunge, — og kalkmalerierne i kirkerne fra denne tiden forestiller helst Kristi pines historie. Visby blev ved at blomstre, men landsbygden maa ha faatt et knækk som det tok den aarhundreder at komme over, og da var øens storhetstid forbi og den blev en avsides provins av Sverige.

I Fide kirke syd paa øen findes der i korbuen en fremstilling av Kristus som Smerternes mand — bundet til søilen, hudstrøket og dryppende av blod. Det er ganske kunstløst malt, — legemet er spettet regelmessig av røde dryp, skikkelsen daarlig tegnet. Utenom figuren staar paa et baand: «AEDES SVCCENSE GENS CAESA DOLENS RVIT ENSE» — det betyr: «Templet er brændt ned, folket er slaatt og stuper klagende for sverdet.» Tar man ut de bogstaver som paa latin har talværdi — er «Romertal» — DVCCCXLVI og legger dem sammen faar man 1361.

VI.

Det er ikke mulig for mennesker at si hvor «fromme» guterne var i den tid da de reiste sine skjønne kirker og fyltde dem med kostbarheter og det ypperste som middelalderen kunde frembringe av kunst. Spekulationerne over «hvor dypt» kristendommen hadde trængt ind i sjælene er faafængte. Kjærlighet, som vi der tror paa Kristi virkelige nærvær i det hellige altersakrament har let for at skjønne, hadde bygget huser til Ham saa herlige og værdige som det staar i menneskers magt at gjøre, men det er rimelig nok, fordi det er evindelig menneskelig, at forfængelighet, lyst til at kappes med nabosognet i utsmykning av kirken, haab om at gjøre godt igjen paa en kant hvad som var forsømt eller brutt paa en anden kant, har været drivkræfter som

arbeidet med. Historien vidner at gutterne var flinke forretningsmænd, sagn fortæller at de var haarde halser, mange av dem — det hviskes stygge ting om vrakplyndring langs kysten og om skibbrudne mænd som naadde i land bare for at bli myrdet og plyndret. Der kan ligge noget sandt til grund for alt sammen, og likevel kan der side om side med slike mennesker ha levet mænd og kvinder i massevis som av sindelag lignet Petrus de Dacia, dominikaneren fra klosteret i Visby, som i sin biografi av den stigmatiserte jomfru Kristina av Stumbelen uforvarende legger aapen sin egen lysende rene og kjærlige, gudvendte sjæl. Men hvis jeg skulde fortælle om Broder Petrus, saa maatte han faa en artikkel for sig selv.

— Jeg hadde været en rundtur ute paa Sudret — den sydlige delen av Gotland, til Hoburgen, den høie klinten av rød koralkalk som danner sydspidsen av øen. Jeg hadde været i Fide kirke og gaatt forbi Ung-Hanses gaard. Det er en svært pen og velstelt, moderne stor bondegaard nu. Det var temmelig sent paa kvelden, da jeg gik bortover mot Øja kirke, for den ligger omgitt av store løvlunder, der skal vrimle av nattergaler, og jeg skulde jo gjerne høre nattergalene slaa, saa det var ikke værd at være for tidlig ute. De sang forresten ikke noget større den kvelden jeg var der; kanskje det var fordi veiret var surt og blaasende.

Øja kirke er bygget av den fine grønnagtige sandsten som findes i trakten og er en av de staseligste paa øen,

med vakre portaler og skjønt interiør — treskibet langhus i overgangsstil fra romansk til gothik og stort kor fra en tidligere byggeperiode. I triumfbuen, mellom kor og langhus, henger endda det berømte Øja-krucifiks paa sin gamle plass (Øja-madonnaen derimot staar nu paa museet i Visby, og St. Johannes-figuren er gaat tapt).

Krucifikset, som skinner av farver og forgyldning — malingen er vistnok temmelig ny, men den er ikke daarlig gjort — er omgitt av ringen, og den er utarbeidet som en krans av gothiske roser og ruter, som de der i guldsmedkunsten kaldes demanter. Det er det ældgamle sol-symbol, det gamle tegn for trosforestillinger og tilbedelse helt siden en graa oldtid, og midt i solringen, som er blit til en blomsterkrans lyser den lidende og triumferende Frelsers bilde — vidunderlig skjøn, kongelig og menneskelig. Indenfor ringen, i de to øvre segmenter av cirkelen trænger sig to kor av engler i tilbedelse, med de bøiede hoder indover mot Gudmennesket som henger paa korset, og i de to undre felter som ringen danner er syndefaldet og utdrivelsen av Paradiset skildret. Det er verdens historie, og de menneskelige religioners historie, spørmaalene og svaret, det er det sande forhold mellom det gamle hedenskap og Kristi religion, uttrykt i et bilde klarere og mere fattelig end det er gitt de fleste mennesker at kunne si noget om disse ting.

Om foreldrenes og statens rettigheter overfor barnet.

Av Pastor H. IRGENS.

Staten kan innta 3 forskjellige holdninger m. h. t. skolevesenet:

- a) Statsmonopol.
- b) Ingen statsskoler.
- c) Statsskoler i konkurranse med andre.

a) *Statsmonopol* er kommunistenes ideal. Man forstår hvorfor. Kan statens monopol på dette punkt sies å være berettiget. Nei, staten har ikke gitt barnet livet og er derfor ikke av naturen utpekt til den oppgave å være barneopdrager.

Men — innvendes der — staten skjenker barnet samfundslivet. Det må medgis at barnet er en fremtidsborger, og at staten forsåvidt er interessert i dets utdanning. — Men det er først i voksen alder man virkelig får del i statens samfundsliv. — Å undervise og opdrage barn inngår ikke under statens normale oppgaver.

Når det innvendes at likesom staten ansetter dommere og officerer, så kan den også åpne skoler og betro disse til lærere hvis anlegg den har konstatert, — kan man svare med å henvise til det vi fastslo om statens oppgave: å sørge for det felles gode, de felles behov. Staten skal følgelig organisere det privatfolk ikke så lett kan makte.

Herunder hører til eks. domstoler, ordensvern og rikets forsvar. — Nu er naturligvis også undervisning et felles behov som alle er interessert i; men for dette behov kan tilfredsstilles ved det private initiativ til tross. Staten bør derfor ikke ta sig av dette, uten for — som vi siden skal se — å erstatte mangler. Dessuten har staten selvsagt rett til å anordne spesielle skoler for utdanningen av sine embeds- og tjenestemenn, såsom militære befalskoler og politiskoler.

Man begynner i den senere tid mer å bli klar over

de farer og ulemper statsmonopol på undervisningsområdet medfører. Statsmonopol vil være tilbøielig til å gjøre skolevesenet upersonlig og rutinemessig, og i erkjennelse av denne fare, vil man ty til alle slags reformeksperiment. Dette er merkbart i den siste menneskealders skolehistorie i Norge, som har vært så rik på forandringer og «besser-machen». Man kan bare tenke på de siste 30—40 års forandringer med den høiere almenskole, hvorved man har redusert dennes undervisningsår først fra 9 til 7 år, og så fra 7 til 6 år, idet den nu skal bygge på den 7-årige folkeskole som grunnvold, mens den før bygget på en forskole av 3 eller 5 års varighet. — Den offentlige skole balanserer mellom rutine og reformmakeri, og den har nokså lett for å tape balansen. I Frankrike har skolen ofte måttet lide under følgene av omskiftende skolepolitikk. Det var med henblikk på dette at *Emile Fagnet* uttalte: «Staten bør ikke blande sig i undervisningen, fordi den hverken er lærer, filosof eller familiefar. Gjør den det allikevel, er den ofte klosset og gjør sig ikke sjelden latterlig.»

Det normale skulde være at staten burde avholde sig fra å gi undervisning. Foreldrene begynner barnenes opdragelse, men på grunn av mangel på tid og fagkunnskaper, gir de andre, som har deres tillit, fullmakter til å fortsette den gjerning de selv har påbegynt. Det blir da foreldrenes sak å avgjøre hvorledes, ved privatundervisning eller ved skole, de vil la sørge for sine barns utdanning. Skolen vil være gjenstand for foreldrenes interesse og årvåkenhet, og i deres og barnenes interesse bør det også være en kontroll fra statens side angående ansettelsesvilkår og krav som bør stilles til lærere på undervisningens forskjellige trinn. Med det private initiativ vil forresten skolene selv være interessert i å ha dyktige lærere.

Hvor det private initiativ ikke er istand til å organisere skolen eller hvor dens organisasjon ikke blir tilstrekkelig, bør staten gripe inn for å sikre tilfredsstillelsen av behovet. I Norge vil således det offentlige komme til å overta skolevesenet på landet og i de mindre byer. Men i de større byer skulde opgaven kunde løses uten statens forsorg eller ved fri konkurranse mellom den offentlige og de private skoler. Og under en slik konkurranse må ikke statens skoler — dissers lærere eller elever — nyte godt av nogen slags begunstigelse fra statens side, således som man har sett i enkelte land, der dog i teori anerkjenner undervisningsfriheten.

Også i de private skoler vil staten ha rett til en viss kontroll. Den må kunne sikre sig at dens forfatning ikke blir angrepet, at den sociale orden ikke forstyrres

og at de hygieniske forskrifter overholdes. Dessuten må staten overvåke at selv de fattigste får undervisning, og ved lovfestet skoleplikt kan den tvinge foreldrene til å gjøre sin plikt, til å sørge for at barnene får den undervisning de har rett til.

Overfor samtidens tendens i retning av statsmonopol på skolevesenets område, er det av betydning at det katolske syn på saken blir fremholdt og kjent. Vi må ikke tro at vi er de eneste som hevder foreldrenes rettigheter hvad opdragelse og undervisning angår. På dette område tør vi håpe på forbundsfeller og støtte også fra ikke-katolikker.

I anledning av Pavens innskriden mot den italienske stats monopolkrav angående ungdommens opdragelse, uttalte det engelske tidsskrift «The Economist» i sommer i en ledende artikkel: «I den nuværende strid kan det være Paven blir støttet ikke bare av katolikker, men av millioner av mennesker, av andre religioner — eller uten religion — som vil slutte op omkring ham nu, da han fører et korstog mot den hedenske dyrkelse av staten.»

NÅR DØDEN TRUER

Wiens «Reichspost» offentliggjorde for nogen dager siden et meget interessant brev fra en av sine medarbeidere, bosatt i Mexico-City. Bare få katolikker, skriver han, vet at det i den mexikanske republikk fra 1926 fantes en «mot-pave», likesom i Europa i middelalderens mest kompliserte tider, en mot-pave for det helt katolske mexikanske folk, proklamert av en samvittighetsløs statsregjering.

Det var «patriarken» for den såkalte «Mexikos Frie Nasjonale Statskirke», som i sin beste tid bare hadde få og svært betydningsløse medlemmer. Denne kirke var blitt stiftet utelukkende i den hensikt å bevise at den daværende mexikanske regjering på ingen måte

var «kirkefiendtlig», og at den kirke som vilde etterkomme dens krav skulde overøses med gunstbevisninger (til disse krav hørte også prestenes ekteskap).

Den katolske befolkning og geistligheten holdt sig borte fra denne statsinstitusjon. Allikevel lykkedes det noen politikere å føre den katolske prest Perez til frafall. Han blev satt i spissen for statskirken. Den lite begavede og allerede gamle mann har vel aldri vært sig helt bevisst hvilket farlig spill man drev med ham.

Regjeringen utnevnte ham nokså snart til biskop. Om vielse var det selvfølgelig ikke tale. For å skaffe ham litt mere myndighet blev han ophøiet til «patriark» av Mexiko. Han gjorde krav på en meget beskjedne gasje, men selv den blev ham ikke alltid utbetalt, hvad der i Mexiko oftere hender blandt statsembetsmenn — og til dem hørte jo også «patriarken».

Ved et slagtilfelle falt den 85-årige olding en dag sammen midt på gaten. Det røde kors tok sig av ham og han blev innlagt i et fattig-sykehus. Lægen konstaterte straks at den sykes tilstand på grunn av alder og svekkelse var av den art at det var fare for livet.

Natten efter hans optagelse i hospitalet reiste Perez sig plutselig i sin seng og ropte: «Brødre, Kristne . . . jeg dør . . . kom hit til mig og hør på det som jeg vil bekjenne for dere.»

Fra forskjellige saler samlet de syke sig omkring den ukjentes seng. De tjenestgjørende læger blev tilkalt.

Da sa den syke: «Jeg er den såkalte mexikanske statskirkes biskop. Jeg var det. For dødens ansikt vil jeg, forlatt av alle, her i lægenes og de sykes nærvær forsonne mig med Gud, og jeg ber dere alle å være vidner til min siste vilje.»

Så avla Perez en gripende bekjennelse, hvori han beklaget sin menneskelige skrøpeligheit og tilbakekalte uttredelsen av Moderkirken. Med halvkvalt stemme fortsatte han: «Jeg ber om nåde for dem som jeg ved mitt eksempel og min optreden til forsvar for mitt feilgrep har ført fra den rette vei og dratt med i villfarelsen. Mine meninger var gale, det var misforståelser. Jeg advarer mot dem, og jeg formaner alle som her står omkring mitt dødsleie til aldri å fjerne sig fra den sanne lære.»

Efter å ha uttalt disse ord med næsten overmenneskelig anstrengelse, sank den døende olding avkrefte tilbake i putene. En gripende stillhet hersket i dødsværelset. Alle tilstedeværende var dypt beveget. Den døendes forklaringer blev skrevet ned, og læger og patienter undertegnet som vidner. Perez var for svak

til selv å kunne undertegne. En læge fuktet hans tommelfinger med litt blekk og på den måte trykket Perez sitt segl på dokumentet.

Få minutter før sin død hadde Perez som var ved full bevissthet, ennu den glede å høre at dokumentet både av den geistlige og verdslige øvrighet var anerkjent som «i orden og i overensstemmelse med loven».

Straks efter å ha lest det, sendte Biskopen av Mexikocity en prest til sykehuset, for å meddele ham absolusjonen og de siste Sakramenter.

Så døde Perez. Efter hans død befalte Biskopen at alle messer den følgende søndag skulde holdes for Perez' sjelero, og videre at dette historiske bekjennelsesdokument skulde opleses i alle kirker.

Med «patriarken» Perez, Mexikos mot-paves død, er også den skismatiske bevegelse forsvunnet. Det eksperiment hvorved noen halvblods-indianere, som var kommet til makten, på statens vegne, vilde påtvinge folket en selvlaget religion, er fullstendig mislykket og vil vel ikke mere gjentas. —

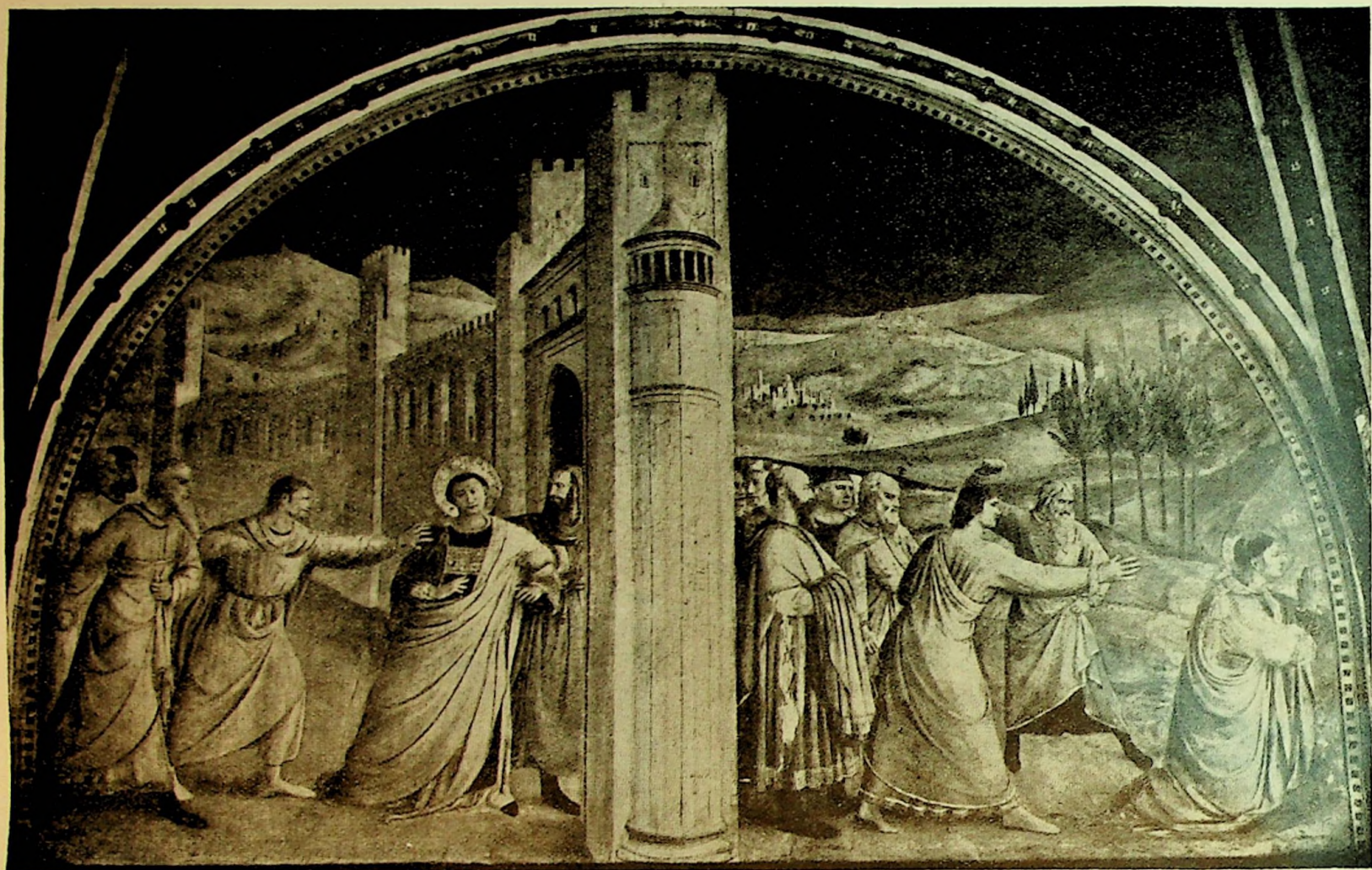
Et annet tilfelle av dødstankens makt over menneskenes sinn berettes fra misjonsmarken i Kina. I 1930 blev Ichangs under-prefektur hjemsoekt av banditter. Det var flere tusen, en hel armé, med en general, to oberster og flere andre offiserer. I en trefning med de «oplyste» (oprørske) bønder blev en av oberstene hårdt såret. Han lot sig transportere til Fransiskanerpaterens apotek i Nanking. Ansikt til ansikt med en sikker død, sier røveren til Pateren: «Jeg vil dø som kristen, døb mig!» Tross alt tvilte Pateren på at hans konversjon var opriktig. Da det dreiet sig om en oberst, var det av stor betydning at hans omvendelse ikke skulde fremkalle forargelse, men kunde fremstilles som eksempel. For ikke å bebyrde sin samvittighet som prest og samtidig for å berolige forbryderen spurte han den sårede ved generalens og offiserens besøk og i deres nærvær: «Tror du på Gud, og ønsker du å bli døpt?»

«Ja,» svarte obersten, «av hele mitt hjerte.»

Så spurte misjonæren igjen: «Men angrer du da dine synder? Og hvivs du angrer dem, er du da villig til å love at du i tilfelle du skulde bli frisk igjen, vil si farvel til det liv som du inntil nu har ført, og så vidt du kan gjøre godt igjen de urettferdigheter du har begått?»

Uten å betenke sig lovet obersten det som Pateren krevet, mens generalen og hans offiserer hørte på det, forbauset, men uten å si et ord. Pateren underviste sin konvertitt, døpte ham og hadde den glede å se ham forsonet med Gud før sin død.

Martyren og Apostlen. (S. Stefanus: 26 desember; S. Paulus: 25. januar.)

S. Stefanus føres ut av byen og stenes.

(B. Angelico og Benozzo Gozzoli.)

. . . Men Stefanus var full av den Helligånd og skuet ufravendt op mot himmelen og han så Guds herlighet og Jesus stå ved Guds høire hånd, og han sa: «Se, jeg ser himlene åpne og Menneskesønnen stå ved Guds høire hånd.» Da skrek de med høi røst og holdt for sine øren og stormet alle som en inn på ham, og drev ham ut av byen og stenet ham, og vidnene la sine klær av sig ved en ung manns føtter som hette Saulus. Og de stenet Stefanus mens han bad og sa: «Herre Jesus, ta imot min ånd.» Og han falt på kne og ropte med høi røst: «Herre, tilregn dem ikke denne synd.» Og som han hadde sagt dette, sov han inn.

(Ap. Gj. 7, 55—60).

. . . Saulus, som fnyste fremdeles av trussel og mord mot Herrens disipler, gikk til ypperstepresten og begjærte brev fra ham til synagogene i Damaskus, forat han, når han fant noen som tilhørte denne retning, menn eller kvinner, kunde føre dem bundne til Jerusalem. Men da han på reisen kom nær til Damaskus, skjedde det at et lys fra himmelen plutselig omstrålet ham. Og han falt til jorden og hørte en røst som sa til ham: «Saul, Saul, hvorfor forfølger du mig?» Han sa: «Hvem er du, Herre?» Og Herren svarte: «Jeg er Jesus, som du forfølger. Det vil bli hårdt for dig å stampe mot brodden.» Da sa han bevende og forferdet: «Herre, hvad vil du, jeg skal gjøre?» (Ap. Gj. 9, 1—7).

Stefanus og Saulus . . . disippelen og forfølgeren. Stefanus og Paulus . . . martyren og apostlen. Mens Saulus opbevarer klærne til dem som stener Stefanus og med fanatisk velbehag ser på denne ugjerning sender martyren en bønn til himmelen, en bønn som er et ekko av Jesu bønn på korset: «Herre, tilregn dem ikke dette mord — tilgi dem.» Gud hører sine blodvidners røst og nogen dager senere utroper Saulus på veien til Damaskus: «Herre, hvad vil du jeg skal gjøre?» Det er den fullkomne kjærlighets tale. Ved martyrens forbønn blev forfølgeren til den store apostel, blev Saulus til Paulus. Ikke hat, ikke forbannelse, men bønn for våre fiender!

Det evige Lys.

Av ØYVIND HOGSTAD.

Marna Menthe hadde tatt yttertøiet på og stod nu og sa farvel til sine kolleger på kontoret og ønsket dem gledelig jul.

Hun var nedtrykt men holdt sig munter og kjekk og smilte som de andre. Ingen skulde få merke på henne at hun snarere gruet enn gledet sig til årets største høitidskveld.

Kasserersken skulde reise hjem til sin far og mor på Hamar, en annen av damene var invitert til juleophold på sin forlovedes gård i Ullensaker, men en tredje var nygift og bodde i Ullevål Haveby.

Marna Menthe derimot hadde ingen å reise til, ingen som virket tillokkende iallfall. For både hennes far og mor var forlenget døde.

På hjemveien til sin hybel i Hermann Foss' gate gikk hun innom en restaurant og spiste middag. I et par butikker gjorde hun noen nødvendige innkjøp til helgen. Blandt annet kjøpte hun i en kortevareforretning et bitte lite juletre med kunstige barkvister og en femseks lys så store som fyrstikker. Med dette gikk hun hjem. Hun hadde ikke noe annet sted å gå.

Sprette sneflinger kom dalende ned fra en skytung himmel og danset i blesten bort efter fortau og kjørebane. Men de blev ikke liggende, de blev trampet under fot av travle fotgjengere, som hastet hjemover beleset med pakker, slettet ut av bilenes og bussenes hvirlende gummihjul. I byen var det sjelden tale om noen ordentlig julesne, dertil var ferdseilen for stor.

Fullpakket rullet sporvognene fra centrum og mot byens utkanter og forsteder. På en åpen gårds plass stod ennu en eldre mann og falbød sine siste pjuskete juletrær. Men hun hadde kjøpt juletre. Hun hadde kjøpt et som var passe stort til henne.

Tung i sinn gikk Marna Menthe op trappene og låste sig inn i entreen til de to enslige damene hun bodde hos, enkefru Gregers og hennes ugifte datter. De vilde vel bli forbauset over at hun skulde bli i byen i helgen, tenkte hun. Og hun undret sig et øieblikk på om de kanskje vilde invitere henne inn til sig siden det var juleaften. Men å nei, det gjorde de vel neppe. Hun hadde liten eller så godt som ingen omgang med sine vertsfolk. Ofte kunde det gå både en og to dager da hun bare hørte men ikke så noe til dem.

Fru Gregers som hadde vært gift med en oberst, hadde vært enke i snart tyve år og var næsten døv; synet hennes var det også skralt med. Henne så Marna omtrent aldri. Dagen lang satt hun i sin stol og harket av astma og snakket med sig selv om minnene fra de lengst svunne dager, da hun satt stor og mektig som husfrue på embedsgården Børseth i Vang. Av og til henvendte hun noen ord til datteren, som alltid gav et vennlig svar og måtte være i besiddelse av en beundringsverdige tålmodighet. Frøken Gregers hadde passert de førti og hadde sikkert vært en nydelig pike i sin ungdom. Og det var virkelig bare hensynet til moren som gjorde at hun var forblitt ugift. Det hadde sikkert ikke manglet på habile beilere. Når hun snakket til moren, måtte hun næsten skrike for å bli hørt, men det generte ikke Marna, for når hun var hjemme, var det som tiest tyst i værelsene ved siden av hennes. Datteren vekslet hun av og til noen ord med på kjøkkenet, som hun hadde adgang til. Frøken Gregers var alltid vennlig og forekommende, men hun virket fāmælt og innesluttet. Hennes liv hadde neppe artet sig som noen dans på roser. Hun hadde gitt avkall på et fulltonende menneskeliv til fordel for moren, som i en forholdsvis tidlig alder hadde mistet sin mann. Men hun hadde sikkert ikke gjort det med lett hjerte. Frøken Gregers' ungdom hadde vært grå og ensformig, uten hendelser og adspredelser, uten noe som kunde kaste gjenglans på hennes alderdom. Anderledes med moren, hun hadde de rike og stolte minner å leve videre på. Og hun levet da også mer i minnenes verden enn i virkeligheten. Slik som årets største høitidskveld nu vilde bli for Marna, slik hadde hele livet sikkert artet sig for frøken Gregers. Ingen mann hadde noensinne fyllt hennes sinn med uro og spenning. Hun hadde hverken følt kjærlighetens vidunderlige sødme eller sorgen og savnets bitre ve og smerte. For denslags hører ikke hverdagen til. Livets eventyr og romantikk kjente hun bare av navn.

Frøken Gregers var tilårskommen, Marna var ennu ung og vakker, allikevel forekom det Marna nu at der var stor likhet mellem henne selv og hennes vertinne.

Det var utsikten til en gledeløs jul som gjorde at Marna så det slik. Ungdommen er jo alltid tilbøielig til å overdrive, forstørre, forverre.

Varsomt som var hun redd for å forstyrre noen, lukket Marna døren til sitt værelse etter sig og la pakkene fra sig. Hun blev en stund stående fremme på gulvet og lyttet. Hun hørte ikke en lyd. Hun hadde næsten ventet at frøken Gregers vilde møtt henne ute i entreen. Nu lyttet hun etter den gamle enkefrues harking og samtale med sig selv. Men ikke en lyd hørtes fra sideværelset, ikke en lyd nådde op til henne fra gaten, det var så stilt så stilt.

Inn gjennom vinduene sivet grått desemberettermidtdagens svinnende dagslys, dødt og livløst.

Med tomt blikk så hun sig om i værelset, som hun hadde bebodd i snart to år og kjente så godt. Der stod sengen med sitt hvite teppe, der kommoden, der sofaen og stolene med det falmete grønne plysjtrekk, der vaskeservanten med hvit mugge og fat, og der ovnen sort og kald — — —.

Der var ikke noe som kunde lokke frem en gnist av lys og glede i hennes sinn. Alt var grått og trist. Alt var hverdag på årets største festkveld. Selv sneffingene som i hvirvlende dans flimret forbi vinduene var grå og ikke skjære og hvite.

Marna gjorde op i ovnen og tendte lyset. Det lille juletreet pakket hun ut og satte på bordet. Hun gikk til og fra og ordnet med ett og annet og var også et par turer ute i kjøkkenet. Sine vertfolk hverken så eller hørte hun noe til, så hun forstod at de var invitert bort for å feire julaften blandt slektninger og venner. Flere ganger var hun på nippet til å briste i gråt. Men hun holdt sig tappert. Et par ganger tvang hun sig endog til å smile av sig selv og sin egen tåpelighet. Hun var ikke verre stedt hun enn tusen andre i denne byen, som kalles byen med det store hjertet, men som intet gjør og intet har gjort for sine utallige hjemløse skarer. Byen som ser og ynkes over den nød som ligger langt borte, men som er blind for alle de enslige kvinner og menn, som med sitt strev hver dag året rundt holder dens tredemølle i gang.

Marna Menthe trakk rullegardinene ned for vinduene og satte sig med albuene på bordet og haken støttet i hendene.

— Ungkarskvinnens julaften! Hvor den var festlig og tillokkende, den ytre ramme om det store gledens under som idag skulde minnes og feires, hvor den var stemningsfull og vakker!

Hennes munn trakk sig til et skjevt, bittert smil.

Lenge satt Marna Menthe slik ubevegelig og stirret sløvt frem for sig. Og den triste og gledeløse stemning og den store stillhet som hersket rundt henne, fortettet sig mer og mer i hennes mottagelige sinn. Lik en en-

som fugl satt hun her og sturet alene på sin kvist mens verden der ute jublet og var glad. Enten menneskene var kristne eller hedninger sang de og jublet idag fordi det var julaften. Uten tanke på den symbolske betydning gikk de hånd i hånd rundt juletreet med sine blinkende lys og tindrende stjerner og flagg og guirlander i gull og sølv — — —.

Plutselig rakte Marna helt ubevisst hånden frem etter fyrstikkene hun hadde lagt på bordet. Hun strøk en fyrstikk og tendte lysene på sitt lille juletre med de sprikende kunstige grankvister.

De bitte små vokslys brant med ørliten fulblek lue.

Med hendene under haken og albuene støttet på bordet satt hun atter ubevegelig og stirret på de spede flammer med fuktige, skinnende øine.

Nu tok treet til å vokse, lysene øket i antall og blev større og større, de små flammer klarere og klarere samtidig som det hele likesom fjernet sig mer og mer.

Til slutt var treet så uendelig langt borte, men til gjengjeld så umåtelig stort. Og de tusener av kjerter på treets grener strålte klart som himmelens stjerner.

Med fjernt blikk satt Marna der og stirret inn i uendeligheten og blev barn igjen.

Lysene på hennes juletre som ikke var større enn fyrstikker, brant ned i løpet av noen sekunder, men hun merket det ikke.

Det var verdens evige lys hun satt og stirret mot. Og det kunde så visst ikke sammenlignes med stråleglansen fra noe jordisk juletre.

Det var et veld av lys hun så, et hav av lys, hele universet skinnende og funklet og strålte som en vidunderlig lett lyståke, som intet jordisk øie noensinne har skuet.

Og nu trådte med ett frem av lyståken et kors — et kors så stort at toppen nådde himmelen og armene svant i øst og vest.

Samtidig hørte hun fra et sted som lå ufattelig langt borte og allikevel så nær, et tusenstemmig kor av jublende, klokkeklare barnerøster.

Nærmere og nærmere kom sangen, den bølget og dirret i luften rundt henne. Den hadde begynt som en svak nynnen, som vindens sakte susen i trekronene en lys sommernatt, men øket i styrke og hevet sig og steg mot himmelen som en brusende jubelhymne. Snart kunde hun også skjelne sangens ord:

— Fred på jorden og i menneskene Hans velbehagelighet — — —.

Marna Menthe strøk sig over øinene med pekefingerene, som blev fuktige. Hun reiste sig med et rykk. Hadde hun sovet og drømt? Hun så på det lille jule-

treet sitt med de kunstige barkvister og de nedbrente vokslys. Hun blev stående og lytte med ånden i halsen.

Fra nærmeste kirke dirret gjennom luften de malmfulle klemte av kirkeklokkene som ringte høytiden inn.

Da gled et lyst og lykkelig smil hen over hennes

bleke, fintformede ansikt. Hun følte sig ikke lenger ensom og tung i sinn. Bitterheten og tanken på en julaften alene på en trist hybel — hvor var den?

Hun hadde skuet inn i uendeligheten — sett Det evige lys.

Kirkens „Index“-prinsipp som kulturfaktor.

Et apropos til julelitteraturen.

Vi oversvømmes av bokflommen — denne jul som alle andre jul. «Kjøp bøker!» — «Bøker er den beste julegave!» — unektelig er der noget fristende i disse sirenerop. Bøker er likesom en *forne* julegave — den forutsetter litterære interesser hos mottageren og bringer bud om giverens do. do. Bøker står i bevisstheten som kulturens ypperste bærere. Intet hjem med aktelse for sig selv vil i våre dager undlate å ha minst én velfylt reol, og intet blad undlater nu i juletiden å ofre flere kilometerspalter på anmeldelser. Leseverdenen skal «orienteres» —

Men blandt de mange «orienterende» røster må Kirkens ikke mangle — den sanne orientering må stilles op mot den illusionære og *dens* navn er «Index»-budet. For alle de mange mennesker, som i våre dager dyrker «den individuelle frihet» som sin Gud lyder dette Kirkens Indexbud som en røst fra fortiden — og rett som det er ser man derfor hele indexinstitusjonen fremført som et bevis på Kirkens «reaksjonære forstenethet», på dens «intoleranse» og «kulturfiendtlighet» for slett ikke å tale om alle de, som simpelthen utleder alt fra Kirkens utrolige «herskesyke og anmasselse» og tar forargelse av at den våger å forby lesningen av «berømte» menns og kvinners verker. Disse indignerte røster treffer vi ikke alene blandt motstanderne — også fra katolsk side er der ofte blitt murret mot et disiplinsspørsmål, som griper så sterkt inn i det daglige liv som nettop Indexlovene. Nyten av disse har vært omdisputert — det er kanskje derfor ikke av veien å se litt på den innsats, som Indexreglene har betydd og fremdeles betyr i menneskets *sanne* kulturhistorie — deres verdi for det sanne menneskelige —.

Ti hvad ligger i ordet: kultur? — Oprinnelig betyr det: dyrkning — og ingen som har den minste kontakt med Kirkens ånd vil kunne annet enn medgi, at Kirken har ikke alene rett men også plikt til å våke over den viktigste kulturfaktor, det trykte ord — rett og plikt til å advare mot den dårlige sæd i disse ord — rett og plikt til å motarbeide utbredelsen og kultivering av

ukruttet — rett og plikt til å utlufte den atmosfære, som gir dette ukrutt i sinnene grovær. I denne hensikt har den tatt sin Indexlovgivning i bruk.

I sig selv betyr ordet Index som bekjent: fortegnelse — i Kirkens sprog er det fortegnelsen over forbudte bøker — Index librorum prohibitorum — som det kirkelige hyrde- og læreembede siden midten av det 16de århundre har utsendt i 40 oplag. Imidlertid betyr i og for sig ikke selve denne liste så meget som de regler, hvorefter den redigeres og som siden 1918 står i den kirkelige lovbok. Disse regler er for katolske kristne den beste veileder i sann orientering og bedømmelse av all litteratur — en hjelp til frigjørelse — en hjelp til å kunne stille sig inn i tilværelsen som virkelig frie mennesker. Hvad Kirkens motstandere i sin uvidenhet kaller: en lenke for den åndelige frihet, det vet de troende er en moderlig håndrekning til frigjørelse fra synden og det til synden førende, lokkende, dragende.

Ti Kristus har sagt: «Enhver der gjør synd er syndens trell.» Altså er man ufri. Overfor de skrifter som forherliger synden eller de som tross all «lysende intelligens» dog formørker, forvirrer og veileder sjelene, fordi deres lys er av *liden* og ikke av *evigheten*, må derfor Kirken gripe inn, selv om «Verden» ikke vil eller kan forstå det. Den virkelige frihet har intet tilfelles med det moderne frihetsbegrep så lite som realiteten noengang har med illusjonen å gjøre — eller så lite som den frie vilje er identisk med tøjlesløshet.

Til hjelp for sine barn understøtter nu Kirken naturrettens morallov med sine egne Indexbud, som forplikter i samvittigheten og som tjener til veiviser, så de ikke så lett farer vill. Tyngdepunktet i denne Index ligger imidlertid *ikke* så meget i den forholdsvis lille fortegnelse over de fra Kirkens side absolutt forbutte bøker, som den inneholder, men i selve *Indexreglene* — i den orienterende anvisning til å finne den virkelig *gode* lesning med dennes verdifulle kulturelle hjelp og undgå den slette og nedbrytende. Man hører ofte den setning: «*Mig* skader det ikke å lese den eller den bok

— *jeg kan trygt gjøre det!*» — uttalt selv om forbudte bøker, men for det meste er denne trygghetsfølelse en illusjon som beror på manglende bevissthet — dårlig lesning har sitt største ødeleggelsesfest i det ubevisste! — og hvad der er like så galt: setningen innebærer en forglemmelse av det ansvar, vi som katolske kristne har overfor hverandre som medlemmer av Kristi Kirke. Hver slett og skadelig bok, vi kjøper eller bidrar til blir utbredt, bringer sin forlegger en fortjeneste, som kan anvendes til nye oplag av nye verker i samme «ånd». Om vi mulig er befestet selv eller anser oss å være det — så tør vi ikke ta ansvaret på oss for utbredelsen av ukruttfrø til andre mulig mindre sterke. Vi medvirker til at vår neste synder — og *vår* synd blir ikke mindre om vi søker å skyte oss inn under «nvidenhet» om disse Indexregler. Kirken henstiller nemlig ikke til de troende hvorvidt det behager dem eller ei å lære dens bud å kjenne — den *forlanger* i kraft av sin guddommelige fullmakt kjennskap til sine lover og disses efterfølgelse. «Med lov skal land bygges» — med lov skal land kultiveres, og den kirkelige lovbok taler klare ord som ikke kan misforståes: «Biskopene og andre sjelesørgere skal stadig gjøre de troende på formålstjenlig måte oppmerksomme på faren og skaden ved lesning av slette og især forbudte bøker — —» (reg. 1405 — § 2).

La oss til sist se litt på hvad det er som Kirken kaller slette bøker, som den betrakter som snarer for den kristne — som midler til å bringe ham til fall, gjøre ham hjelpeløs, ufri — — —

Da flere bestemmelser angående de av selve kirke-loven forbudte bøker her vanskelig kan gjengis uten utførligere kommentar, hitsetter vi bare dem som er av mere direkte og praktisk interesse især med hensyn til Julelitteraturen, og som ikke kan misforståes av nogen.

Ved selve kirke-loven forbydes bl. a.: bøker av forfattere som forsvarer vranglære eller skisma, eller som på en eller annen måte søker å kullkaste religionens grunnprinsipper,

bøker som bevisst angriper religionen eller de gode seder,

religiøse bøker av ikke-katolske forfattere, hvis det ikke er fastslått at de ikke inneholder noget mot den katolske tro,

bøker som angriper eller spotter noget katolsk dogme, bøker som forsvarer de av den Apostoliske Stol forkastede vranglærdommer, bøker som håner Gudsdyrkelsen, undergraver den kirkelige disiplin og med hen-

sikt håner det kirkelige hierarki eller den sekulære geistlighet eller ordensstanden;

bøker som docerer eller anbefaler overtro, spådommer, magi eller spiritisme;

bøker som betrakter duell, selvmord eller skilsmisse for tilladelige;

bøker som «ex professo» behandler frivole og ukyske emner, forteller om dem eller belærer om dem.

Under denne rubrikk faller desverre en stor del av den moderne literatur — men vi finner også en del av de såkalte «klassikere» på listen. Undtatt er selvfølgelig skoleutgaver som er rensset for slagget.

For fullstendighetens skyld kan minnes om at Indexen foruten retten til å *forby* omslutter retten til å *forebygge*, idet § 1384 og § 1385 i den kirkelige lovbok bestemmer at alle skrifter som omhandler moral- eller troslæren, kirkehistorien, alle religiøse og pedagogiske verker o. l., skal forelegges den kirkelige øverste myndighet til godkjennelse før de må trykkes. Ordensfolk og prester må ikke uten særlig tilladelse medarbeide i den periodiske presse og lægfolk må ikke medarbeide i blad og tidsskrifter som stiller sig i opposisjon til Katolicismen — der må foreligge absolutt anerkjennelsesverdige grunn for at dette kan tillates — pekuniær gevinst er ikke en sådan gyldig grunn.

Julen står for døren og mange av dens bøker i år er slik at man må være mere enn sedvanlig våken for ikke å falle i fristelse, for ikke å forveksle den estetisk «godt» skrevne bok med den etisk *gode*. Men mens estetikken hvisker oss i øret om «intoleranse» og dysser vår samvittighet i søvn — så reiser det gode, det skjønne og det sanne sig i Kirkens skikkelse og minner oss om, at også når det gjelder vår lesning, bør vi ikke rette oss efter våre *egne* tilbøieligheter eller *egne* følelser eller blindt følge tidens røst. Som pater Lutz uttrykte det: «Vi katolikker stiller oss ansikt til ansikt med de evige realiteter: Gud og Jesu åpenbaring og tar *dem* som absolutte normer. Derved blir vår personlighet ikke forminsket, men forøket og foredlet fordi religion i denne forstand er å leve Guds eget liv.»

I Indexbudets hjelp rekker Kirken oss en frukt fra livets tre, men vi må velge selv om vi vil adlyde eller om og om igjen etc av kunnskapens tre, hvor slangen nu camouflerer sig i «den individuelle frihets» ham.

E.

«Men den edle har edle tanker, og han blir fast ved det edle.»
(Es. 32, 8).

«En kermesse-søndag».

En arving fikk Bjørnegården nu allikevel! Det var en «Kermessesøndag». Utenfor byen var der blitt reist alle slags boder, og alle, unge og gamle, var på benene. Da høimessen var forbi, blev karusellen satt i gang. Jeg hadde likefrem ondt av den stakkars hest, der stadig måtte gå rundt og rundt i en sirkel; man kjente ennu ikke til å drive karuseller med dampkraft eller elektrisitet. Mennene moret sig ved skytebanene, hvor de prøvet, om de ennu så mange år efter sin soldatertid, kunde ramme skiven i centrum. Bak skurenes grelt malte breddevegger kunde man se de forunderligste ting: kjempedamen, som veiet 483 pund, en kalv med to hoder og seks ben, en ekte indisk hellig slange og torturkamre fra den mørke middelalder. Det løper mig koldt ned ad ryggen, når jeg tenker tilbake derpå. Og tomboler var der, hvor man kunde kjøpe et lodd for ti øre, og boder med søte saker, kaker, honning, all slags leketøy — naturligvis altsammen billig kram — og en mengde meningsløse og unyttige gjenstander, som man i den tid yndet å ophøpe i sine stuer. Og uavbrutt svirret en ubeskrivelig indianermusikk gjennom luften og gjorde en ganske ør i hodet . . . Der er en sann overflod av alt mulig ved en «kermesse» hos oss; . . . og her setter egnens unge hinannen stevne. Man kjører i karusell og går nyssgjerrig fra det ene til det annet. Man gjør — ikke alltid anstendige — bemerkninger om ditt og datt. Her på markedsplassen er det mennene der spanderer. Men når ungdommen i løftet stemning endelig vender tilbake til byen, hvor der toner dansemusikk ut fra hver eneste bevertning, får pipen en annen lyd. På dansegulvet er det den unge pike, der må betale for sig selv og sin kavalier.

Det var i skumringen en «kermessesøndag», at jeg kom gjennom byen. Underveis møtte jeg Paula fra Bjørnegården med håret flagrende om et varmt, ophisset ansikt. Hennes underlig strålende øine røpet at alkoholen allerede spillet en temmelig betenkelig rolle for denne knapt syttenårige unge pike. Hun kom like ut fra kafé «Hjorten». Jeg spurte henne om hun var helt alene, og om ingen av brødrene var i byen. «Kan jeg vite, hvor drengene er henne! Efter middag løp jeg min vei; jeg vil også engang nyte livet!»

«Men barn, nu kan du da ikke gå alene hjem gjennom skoven. Det blir jo natt, innen du kommer til gården.» — —

«Skulde jeg måskje vente, til den gamle kommer og henter mig? Det kunde vare lenge.» «Kom med mig. I kaféen ved siden av oss er der sikkert folk fra X, som du kan følges med. De skal jo samme vei.» «I «Hjorten» er der også en, der skal til X. Han kommer om et øieblikk.» I det samme kom karlen fra skoggården i X ut fra kroen, den værste fyr i miles omkrets. Ingen av pikene på gården kunde gå i fred for ham. Selv satt han på kroen og pralet av, at der snart ikke var en eneste pike i X, som ikke hadde vært kjæ-

reste med ham. Flere ganger hadde han vært i rettens klør på grunn av mindre heldige forhold.

«Du vil da ikke følges med ham, Paula. Vet du ikke, hvad man sier om ham? Ingen anstendig ung pike kan gå med den mann.» «Hvad kommer det mig ved, hvad folk sier — — —» «Men hvis han nu gjør dig for-tred? Livet er langt, og et sådant kors må en kvinne bære resten av sine dager. Kom med mig. Vi skal nok finne nogen, du kan følges med. Der er da flere folk fra X her — —.» Helst var jeg selv gått med pikebarnet, men jeg måtte hjem til min mor, der satt og ventet på mig. «Jeg behøver ingen annen!» ropte Paula, og løp avsted, dog ikke uten å vende sig om for å se, om karlen nu også virkelig fulgte efter. I samme øieblikk kom Hjulmand Josef ut av sitt hus. «Å, Josef, ophold karlen et øieblikk. Der løper Paula fra Bjørnegården. Gud forbarme sig, hvis de to møtes i skogen!» «Ham er jeg nu helst fri for,» brummet Josef, «men i Guds navn da!» De to menn gikk tilbake til «Hjorten»; jeg frydet mig i mitt stille sinn, og da jeg var ferdig med mitt arbeide, gikk jeg beroliget i seng.

«Han kan umulig ha innhentet henne,» sa Josef dagen efter, «for jeg opholdt ham en hel time.» — — Men når en ung pike først selv søker ulykken, er der ingen, som kan stanse henne. — — På den siste kilometeren like utenfor skoven satt Paula og ventet. Var hun bange for å gå alene gjennom skoven? To ganger kom folk forbi, der skulde samme vei som hun. De tiltalte henne, men hun sluttet sig ikke til dem. Hun ventet nemlig —

Naturligvis nettop på ham man hadde advart henne mot. Hele eftermiddagen hadde hun danset med ham, og han hadde hvasket henne ting i øret, som ingen før hadde sagt. Han hadde talt med henne om alt det som hun så gjerne vilde vite beskjed om, og som alle pikene på gården visste bedre enn henne. De fniste og blev tause når hun kom inn i Folkestuen. De tok henne ikke alvorlig, fordi hun ennu var så dum og uvidende.

Hvad mon de egentlig bildte sig inn! Hun var nok slett ikke så dum, og nu skulde hun få alt opplært. Han hadde lovet å fortelle henne noget ekstra morsomt i skogen. I vertshuset var der så meget spetakkel, og man blev hele tiden avbrutt, men i skogen var man alene, navnlig når man dreiet ned av den første fotsti til høire. Der kunde man tale uforstyrret, og nysgjerrighet og sanselighet rakte hinannen hånden, vakt av den lette rus. Den omtåkede, tøilesløse fantasi utmalte det ene billede efter det annet. Og således satt den syttenårige pike i den lumre, varme sommernatt og ventet på sin egen ødeleggelse. — — Ensomme skritt lød på landeveien; det var fyren som endelig kom. Han så den unge pike sitte ved veikanten og stanset. Sant for dyden, pikebarnet ventet, var uten videre parat! Det blev en fin avslutning på Kermessesøndagen! Hvorfor dog ikke spise de epler, der så beredvillig blev kastet på ens vei? — — — «Hør, Jokum,

det tok sannelig lang tid!» — «Jeg er blitt opholdt. Jeg trodde du forlengst var hjemme. Har du ventet på mig?» — «Ja, det var jo avtalen — — —» «Naturligvis! Dere kvinnemennesker er nu engang nysgjerrige — —» Han la armen om henne og bøiet av fra den brede landevei for å komme inn i den stille skog. Sommernatten var het og lummer. Man merket ikke den minste luftning, og ikke en eneste duggdråpe falt. Ville duer kurret sakte, og en ung rå kalte på sin make. «Den lokker for sin kjæreste og venter. Således er det i denne verden. Dyrene i stallen og dyrene i skogen søker hinannen, når deres tid er. Og menneskene er heller ikke anderledes. De lager bare dumme historier ut av det, og tror de er noget for sig selv. Men det er nok akkurat det samme med dem. Mannen og kvinnen søker hinannen. Merker du ikke selv nu, at der er noget inne i dig som venter og kaller?» — Han tok henne i sine armer og kysset henne atter og atter, inntil sanseligheten slo ut i lys lue, og den unge pike stadig sank dypere ned i ilden. Uten å betenke sig fulgte hun ham skritt for skritt på veien til avgrunnen, og var uten minste motstand også villig til det siste skritt. Hun var som forhekset. Den heftige og plutselige befridde lidenskaps bølger slo sammen over henne, så hun slett ikke visste, hvad hun gjorde. Og da sanselighetens beger var tømt til bunns, skiltes de. «På gjensyn imorgen — —» ropte hun efter ham, da hun stod ved gårdsporten.

Den ene efterårsnatt efter den annen tilbragte de i sanseløs lidenskap. Imidlertid var det begynt å bli vått og kaldt i skogen, og det lot til, at rimfrosten samtidig la sig over deres brennende elskov. Karlen fant på undskyldninger og uteblev omsider også uten. «Du er tilstrekkelig erfaren nu og behøver mig ikke mere,» sa han og vendte sig til en annen. «Har jeg måskje lovet dig noe? Naturen har fått sin rett, og dermed punktum . . .»

Det kan nok være, at den ellers så sky og stille Paula var blitt frekk og dristig i løpet av disse uker! Pikene hvisket og tisket, men bonden, der efter ulykken med sin første sønn var blitt ennu mere innesluttet, merket ingenting. Hans kone la nok merke til sin datters forandrede vesen, men hun var vant til å tie og tale. Da pikebarnet gav et frekt svar på hennes forsiktige spørsmål, lot hun fem være like. Hvorfor prøve å stanse skjebnens hjul; de ruller dog! De utålelig lange vinteraftener efter Hellig Tre Konger, da det var forbi med ballene, og man på grunn av det reddsomme vær måtte bli hjemme, hvad enten man hadde lyst eller ei, begynte Paula å gruble. En redsel grep henne, så hun blev iskold, og hennes hjerte blev tungt som bly. Hvis nu — ja hvis! Hun var ofte så underlig tilmote. Hun var utilpass, og hennes korsett var blitt for trangt. Men pytt med det, hun var like glad. Hvad er der å stille op, når naturen nu engang er således. Mennesket undgår ikke sin skjebne. På den måte forsøkte hun å jage tankene bort. Det lykkedes henne også å være sorgløs. Men på gården skumlet man allikevel i krokene, og både den ene og den annen bragte mig nyheten. Men på Bjørnegården inntraff begivenheten som et lyn fra klar himmel. Det var i høihøstens tid og alt, hvad der kunde krype og gå,

var ute på engene. Også husmoren hadde vært med og arbeidet fra den tidlige morgen. Nu gikk hun hjem. Hun var nemlig alvorlig bekymret for sin datter, der i de siste uker hadde sett riktig dårlig ut og holdt sengen i dagevis. Da hun trådte inn i stuen, lå den unge pike på gulvet og veltet sig av smerte. Da løp moren ut og ropte på sin yngste gutt og sendte ham til byen til lægen. Men doktoren var ikke hjemme. En bonde spurte den rådville gutt, hvad der var i veien. «Å, gå du kun til Lisbeth, hun kan visst best hjelpe Paula!» Så kom gutten da til mig og klaget sin nød. Jeg gikk med, og nådde akkurat å komme i siste øieblikk. En stor gutt kom til verden, da jeg trådte inn i stuen. Konen vred fortvilet sine hender. Intet var jo anskaffet, intet i orden. Jeg måtte simpelthen vikle det arme kryp inn i et blått og rødtørnet putevar og noen håndklær. Piken lå stiv og trossig i sengen, stirret op i loftet og sa ikke et ord. Hun verdiget ikke barnet et blick.

«Nå, det kommer nok fra Kermessesøndagen,» sa jeg. «Du ventet altså på tjenestekarlen i skogen i stedet for å gå hjem.» — «Hvad kommer det egentlig Dem ved? Når naturen nu engang har innrettet det således for oss kvinner —» Ved erindringen om de nylig overståtte smerter skrek hun høit. Da forstod jeg at alt håp dog ikke var ute, og jeg gav mig til å tale med henne om moderglede og modersmerte, om hvor synd det var for de små barn, der ikke fikk nogen rede, hvor de kunde vokse op; og jeg merket at jeg fant veien til hennes hjerte. Det begynte å lysne i hennes forvirrede sjel. «Hvorfor har hittil intet menneske talt et eneste godt ord med mig? Hvorfor ikke?» — Da bondens skritt lød ute i forstuen, klamret hun sig fast til mig med begge hender: «For Guds skyld, bli her!» Da han så mig stå ved sengen og den lille sprellende unge ved siden av, styrket han med en ed bort til den unge mor. Han hadde vel kvalt henne, hvis jeg ikke hadde stått i veien. Jeg bad ham tenke på den dag, da jeg for første gang hadde vært på gården. «Hvis De ikke dengang hadde forbannet Deres lille pike, er det ikke godt å vite, om De ikke var blitt spart for denne dag. De alene bærer skylden. Det er frukten av Deres forbannelse ved fødselen og følgen av Deres ukjærlighet i alle disse år. Har De en eneste gang hatt et vennlig ord tilovers for Deres datter? En eneste gang gjort henne en glede? Nu må De høste, som De har sådd, og hvert menneske i byen vil si: det er kun gått bonden på Bjørnegården efter fortjeneste. Foreldrenes forbannelse går ut over barnene; det er en gammel sannhet, som nu igjen stadfestes. — —»

«Det må ikke komme ut, barnet må ut av huset —» «Jeg skal si Dem, alle i byen har lenge visst det og går bare og venter på barnedåp. Der kan De se, hvilken fortreffelig far De har vært, at hele byen vet mere om Deres barn enn De selv. La drengen bli her, og vær god mot ham —, så vil sladderer snart dø hen.» — Og barnet blev virkelig på gården, og bestemoren var hjertens god imot ham. Hun hadde jo selv gjennomgått så meget i sitt ekteskap og var mottagelig for gode råd. Hun talte ofte med presten og overlæreren om, hvorledes man best skulde forebygge og motarbeide eventuelle dårlige anlegg hos barnet. Hun forstod at et barn

av sådanne foreldre trengte til en ganske særlig opdragelse. Den gamle bonde gjorde ikke barnet fortred, og det var jo allerede meget av ham! Da krigen så ubarmhjertig rev den ene av hans sønner bort efter den annen, var han oven i kjøpet glad for den kjekke dreng, på hvis skuldre den store gårds fremtid nu hvilte. — — — Jeg hadde skaffet Paula en plass hos noen ordenssøstre i Schweiz på en slags husholdningsskole og familiepen-sjon, hvor de unge piker blev optatt vederlagsfritt, men måtte binde sig for to år og hjelpe med ved arbeidet. De blev behandlet som barn av huset og deltok i alle fornøielser. Der fant den unge pike igjen sig selv; hun blev der frivillig i fire år og kom tilbake som en god datter og mor. Og det er hun den dag idag.

(Fra: «Mødre». Ved Lisbeth Burger).

VARIA.

Oslo.

Velærverdige Pater Béchaux er mandag reist til Paris. Derfra reiser han til Tunis, hvor han vil foreta et rekreasjonsopphold på noen uker.

Ifølge meddelelse fra Rom er velærverdige pastor W. Møllenbeck utnevnt til *Monsignore*. Mgr. Møllenbeck forlot Norge våren 1930, efter å ha virket som prest her i over 35 år, hvorav de siste år i Fredrikstad. Han bor nu i Vrasselt, nær Emmerich (Tyskland). Hans mange venner i Norge vil glede sig over denne påskjønnelse av hans lange og trofaste virke i Norge.

Mariakongregasjonen

hadde sin årlige retrett fra onsdag 9. til lørdag 12. desember i det vakre kapell på St. Josefs Institutt, som elskverdighet blev satt til disposisjon. Retretten blev ledet av velærv. Mgr. Kjelstrup, som holdt 3 fengslende foedrag om Toen, Selvfornektelsen og Kjærligheten på aftenmøtene, og talte om Bønnen, Skriftemålet og Alterets hl. Sakrament under morgenbetragtningene. At retretten vakte interesse viste det tallrike fremmøte av medlemmer, som var 60—70 hver aften, og til den tidlige morgenmesse var også mange tilstede. Fredag aften var der optagelse av 8 nye medlemmer, og Maria-kongregasjonen i Oslo teller nu 76 tilstedeværende. Søndag morgen blev retretten avsluttet med felleskommunion i St. Olavs kirke, hvori alle deltok.

Patronatsfesten søndag aften blev overvært av Mgr. Kjelstrup, sogneprest Breukel og Père Bechaux, samt vel 70 medlemmer. Festen blev åpnet med formannens hjertelige velkommen samt en takk til Mgr. Kjelstrup for hans belærende foedrag. Dagens festtale blev holdt av Père Bechaux, som benyttet anledningen til å fremlegge en interessant statistikk over «Mariabarnas» liv gjennom de siste 10 år, fra før foreningens overgang til kongregasjon, og til dags dato. Siden kongregasjonens innstiftelse i desember 1927 er medlemmenes antall steget fra 63 til 84, hvorav 7 er gått i kloster. Frk. Ellen Faabergs praktfulle prolog blev vakkert fremsagt av frk. Thorlaug Borch, og Gounods Ave Maria sunget av frk. Randi Straith. Så gikk man til de stilige dekkede bord med god appetitt. Senere fikk man yderligere op-

lesning og sang av ovennevnte damer, og stemningen var hele aftenen den beste.

Stabekk.

Velærverdige herr pastor Van der Vlugt vil innsettes som sogneprest på Stabekk søndag 20. desember; installasjonen foretas av den høiærverdige apostoliske administrator.

England.

På et møte for internasjonal fred i London holdt Kardinal Bourne en meget opsiktsvekkende tale. Han forsvarte nemlig de land (bl. a. Frankrike og Polen) som mener at det for sikkerhets skyld ikke er forsvarlig til å gå til mere omfattende avrustninger. Hans Eminense påpekte selvfølgelig ettertrykkelig at avrustningskonferansens gode forløp er av stor interesse for alle nasjoner, men på samme tid pointerte han at intet folk kan gå til avrustning uten garantier for sin sikkerhet. Disse garantier foreligger for tiden ikke. Folkeforbundet har ennå ikke kunnet skaffe sig alle nasjoners fulle tillit. Det er ennå ikke istand til å verne en truet nasjons sikkerhet.

En hel kinesisk landsby blir katolsk.

For omtrent 12 år siden hadde noen irske misjonærer latt bygge et lite kapell ved sjøbreen i provinsen Kwangtung (Hongkong-distriktet). Kapellet var viet til St. Patrick. Den øvrige del av befolkningen blev lenge i tvil uten å kunne bestemme sig til å forlate sine fedres overtro. Misjonærenes godhet og tålmodighet åpnet deres øine og fordrev litt efter litt deres tvil, så at man allerede på Patricks dag, i mars måned i år, kunde spå en nær forestående triumf. Nylig har hele den hedenske befolkning omvendt sig. 53 katekumener mottok dåpens sakrament i nærvær av den Apostoliske Vikar og flere misjonærer fra omegnen. For øieblikket er det mere enn hundre kristne, og efter at alle er blitt tilskrekkelig undervist vil katolikkenes antall bli over 200.

Kirken og opiumsspørsmålet.

Den apostoliske delegat i Kina, Mgr. Constantini, har rettet nye angrep mot opiumtrafikken, og opfordrer biskopene til fornyet kamp mot dette onde. I et brev til biskopene minner Mgr. Constantini om den Hl. Stols bestemmelser som forbyr å meddele sakramentene til katolikker og dåpen til katekumener som er henfalne til opiumbruk eller som selger opium eller lignende bedøvende midler. Skjønt valmuedyrkning og opiumforretning ikke i sig selv er utillatelige, blir de i Kina allikevel (formaliter) utillatelige på grunn av de både for individ og samfund ødeleggende virkninger de fører med sig. Biskopene minnes om at enhver anledning på prekestolen og i skolen må brukes for å vise de troende og katekumenerne de moralske og materielle farer som bruken av opium og andre bedøvende midler innebærer. En iherdig propaganda mot opiumbruken skal også igangsettes av den katolske presse. Med hensyn til den eldre generasjon, så skriver Mgr. Constantini, er det lite håp om heldig resultat da de allerede moralsk og fysisk er forgiftet, men vi må anstrenge alle våre krefter for å redde den nye generasjon. Videre sies det i brevet at det er den kinesiske regjerings plikt å ta de forholdsregler som er nødvendige for

å forby valmuedyrkningen og å sette en stopper for opiumsmuglingen, men «det er også vår plikt å imøtekomme den borgerlige myndighets bestrebelse ved å begynne eller å fortsette vårt opplysningsarbeide i denne retning, i et ord ved å støtte så godt og så vidt vi formår den Kinesiske Nasjonale Anti-opium Forening.»

I almindelighet tror man at de bedøvende midler mest innføres fra fremmede land, men dette er ikke sant. Den Internasjonale Anti-opium Forening anslo i 1923 opiumproduksjonen i Kina til 23 millioner engelske pund, d. e. mere enn 12 ganger så meget som produksjonen fra andre land, India innbefattet.

Rettelser.

Fra «eldgammel» tid står det av og til i «St. Olav» på annen side av omslaget en annonse, hvori det heter at «St. Olav» bør finnes i alle katolske hjem og i alle voksne katolikkers hender. Idet vi igjen forelegger dette «bør» til våre tilfældige leseres velvillige overveielse, vil vi samtidig gjøre våre faste lesere oppmerksomme på annonsens mere ydmyge del, nemlig at «St. Olav» ikke utgir sig for absolutt feilfritt. Vil annonsen beholde sin aktualitet da må vi også av og til gi et mere eller mindre tydelig bevis på at det virkelig er så at «St. Olav» ikke er absolutt feilfritt, og derfor gjør vi idag med stor glede våre lesere oppmerksomme på to (selvfølgelig: små!) trykkfeil som har sneket sig inn i nr. 49.

På side 385, annen spalte, 10. linje ovenfra, står det: . . . den tredje søndag som kalles «Lætare». Dette skal være: . . . den tredje søndag, som kalles «Gaudete» (ordene «Lætare» og «Gaudete» betyr dog begge to: «gled eder»).

På side 392, i bokanmeldelsen av «Mødre» står det på anmeldelsens siste linje: (på tysk: «Die Storchentante»). Dette skal være: (på tysk: «40 Jahre Storchentante»).

Herved har både «den tredje søndag» og «Die Storchentante» fått den tilbørlige opreisning!

G. K. CHESTERTON

Det evige Menneske

Oversatt av **SIGRID UNDSSET**

Ronald Fangen
i Tidens Tegn

Chesterton er som bekjent en av Englands ypperste skribenter, alltid stimulerende i form, samtidig paradoksal og til det ytterste vederheftig i sin tanke, en uhyre arbeidskraft, enestående omfattende i sin produksjon. «Det evige Menneske» er hans hovedverk. Det inneholder hans livsanskuelse, begrunner på den mest originale måte hans kristne tro. Der finnes ikke make til denne bok i moderne europeisk litteratur, — og når Sigrid Undset så fortreffelig har oversatt den store (og morsomme) bok til norsk får man tro at den finner frem til alle dem for hvem den vil bety en virkelig klargjørelse av omtumlede, stadig vekke forvurlede spørsmål, — og i sig selv en sjelden intellektuell nydelse.

10.00: rb. 12.25
H. Aschehoug & Co.

A. Germetens Eftf.

Indeh. Wilh. Thielemann.

Stort utvalg i pølsevarer og paalæg, mange spesial-fabrikater.

Grønland 6—8.
Telef. 80255.

Filial: Pilestr. 7
Telef. 10738.

GARDINER

Alltid stort utvalg til meget rimelige priser

P. M. Engebretsen

Hjørnet av Akersgaten og Grensen.

Bennett's Reisebureau

Billetter til alle steder i inn- og utland. Tlf. 10032-13519

Siste nyheter i:

Alabastskåler

Bronsekroner

Kobberkroner

Trekroner

Rikholdig utvalg i italiensk fajanse

Moderne og billig hos:

GALLIGANI NEDRE SLOTTSGT. 25